

Marek Piedziewicz

PRVÉ PIATKY

Tromf v rukách
katolíkov

*Zjavenia,
prislúbenia
a príprava
na spoveď*

PRVÉ PIATKY

Marek Piedziewicz

PRVÉ PIATKY

**Tromf v rukách
katolíkov**

Copyright © 2021 by Wydawnictwo eSPe
Wydawnictwo eSPe, ul. Meissnera 20, 31-457 Kraków

Z poľského originálu *Pierwsze piątki miesiąca. Praktyczne
wprowadzenie*

Vydal © Zachej.sk
Preklad © Pavol Petrík
Grafika © Lýdia Valter
Jazyková korektúra: Zuzana Hašková

Citácie sú uvedené podľa:
Biblia – Starý a Nový zákon, katolícky preklad, SSV, 2016.
Katechizmus Katolíckej cirkvi, SSV, 2017.

Nihil obstat: prof. ThDr. Cyril Hišem, PhD.
Imprimatur: Mons. Bernard Bober, arcibiskup – metropolita, ABÚ
Košice – Prot. č. 1091/24, 7. 11. 2024

ISBN 978-80-8211-781-6

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie
reprodukovat' v žiadnej podobe ani žiadnym spôsobom (elektronicky,
mechanicky, fotokópiami ani iným spôsobom) bez súhlasu vlastníka
autorských práv.

Úvod

V decembri 2012 obletela svet pozoruhodná správa: Počas renovačných prác, ktoré sa robili na jednom z domov v bavorskom Pentlingu, našli vianočný list Ježiškovi, ktorý v roku 1936 napísal sedemročný chlapec. Dieťa prosilo Ježiša o tri dary – misál, zelený ornát a Srdce Ježišovo – a, ako sa ukázalo, nebol ním nikto iný ako neskorší pápež Benedikt XVI.

Úcta k Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu sa pestuje po celých generácie a asi najviac sme si ju zvykli spájať s dvoma praktikami: konaním deviatich prvých piatkov v mesiaci a spievaním Litánií k Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu v mesiaci júni. Predmetom našej knihy bude prvá z nich, ktorá v niektorých regiónoch akoby prechádzala krízou: vo farnosti, kde slúžim, sám jasne pozorujem, že prvopiatková pobožnosť prišla o svoje niekdajšie významné postavenie.

Nasledujúce stránky sú svedectvom, ako sa vyrovnávame s touto neblahou situáciou, keď sa spolu s ďalšími kňazmi snažíme obnoviť, čo možno stratilo svoj lesk, ale rozhodne nie svoju nesmiernu hodnotu. V našej Farnosti svätého Mikuláša v Elblagu sme navrhli novú formu prvopiatkovej pobožnosti: do kostola sme pozvali najmä pracujúcich ľudí, ktorí si v obvyklých hodinách, keď sa slúžieva svätá omša, nie vždy môžu

nájsť čas. Urobili sme teda večerné stretnutia a nazvali sme ich „prvé piatky pre zaneprázdnených“. Na tomto mieste ďakujem všetkým, ktorí napomohli, aby sa tak stalo: Stanislawovi Blaszkowskému – farárovi, Piotrovi Kanarkovi a Piotrovi Chmurovi – farským vikárom, ako aj hudobníkom zo skupiny MySlowni.

Naša kajúca pobožnosť sa začínala až o 19.30 hod, aby sme v rámci nej počúvali Božie slovo a katechézy na rôzne témy, každý mesiac dve: jedna sa týkala pokánia a spovede, druhá Desatora. Pobožnosť sme ukončili spoločným spytovaním svedomia, zameraným na prikázanie, o ktorom sa práve hovorilo. Počas polhodinovej adorácie boli v spovedniciach k dispozícii kňazi, aby všetci mali možnosť bez náhlenia a dobre pripravení pristúpiť k sviatosti zmierenia. O 20.30 hod. sa slávila svätá omša na zadostučinenie Srdcu Ježišovmu za urážky, ktorých sa mu stále dostáva, pričom na každej sa venovala pozornosť dvom problémom: najprv z oblasti duchovného života a úcty k Najsvätejšiemu Srdcu a potom niektorému z dvanástich prisľúbení, ktoré ctiteľom svojho Srdca dal Kristus. Aj napriek epidémii a s ňou spojeným obmedzeniam a pomerne dlhému času, ktorý táto pobožnosť v piatky trvala, možno povedať, že „prvé piatky pre zaneprázdnených“ sa stretli s dobrým prijatím a značným záujmom zo strany veriacich.

Zosumarizovaním a zapísaním týchto pobožností vznikla napokon i naša kniha, ktorej úlohou je znovu objaviť hodnotu *pobožnosti deviatich prvých piatkov v mesiaci*, prehliť povedomie o úcte k Najsvätejšiemu Srdcu, pomôcť pochopiť Desatoro a formovať naše srdcia na podobu Srdca Ježišovho.

Sotva si niekto z nás niekedy želal k Vianociam darček, o akom sníval malý Joseph Ratzinger... A predsa všetci, ktorí sa priblížia ku Kristovi, môžu od neho očakávať dar nového srdca.

Marek Piedziewicz

**Najsvätejšie
Srdce
Ježišovo**

Zjavenia Najsvätejšieho Srdca

V priebehu dejín sa ako výsledok súkromných zjavení vyvinulo viacero foriem zbožnosti, z ktorých už len tie z 20. storočia mali významný vplyv na život Cirkvi. Fatimské zjavenia z roku 1917 boli výzvou na pokánie, zatiaľ čo videnia svätej Faustíny podnietili úctu k milosrdnému Ježišovi v jej súčasnej, celosvetovo takej obľúbenej podobe. Viditeľným svedectvom o mariánskych zjaveniach v Guadalupe v 16. storočí je obraz Panny Márie – maľba, ktorej vznik a vlastnosti zostávajú záhadou pre svet vedy a pre ľudí viery sú dôkazom o existencii živého Boha. K súkromným zjaveniam pristupuje Cirkev s veľkou opatrnosťou a podrobuje ich dôkladnému skúmaniu skôr, než niektoré z nich uzná za autentické a užitočné pre duchovný život veriacich (porov. KKC 67). Takto aj *pobožnosť deviatich prvých piatkov v mesiaci* je ovocím súkromných zjavení, ktoré schválila Cirkev: išlo o zjavenia zo 17. storočia, ktoré mala vo Francúzsku Margita Mária Alacoque potom, čo vo veku dvadsaťštyri rokov vstúpila do Rádu Navštívenia Panny Márie. V malej dedinke Paray-le-Monial pri Lyone v strednej časti krajiny sa tejto vizionárke zjavil Kristus štyrikrát, pričom prvé stretnutie s Pánom sa uskutočnilo 27. decembra 1673.

Jej zjavenia rozhodujúcim spôsobom ovplyvnili úctu k Naj-svätejšiemu Srdcu.¹

Spočiatku Kristus hovoril svätej Margite o láske, ktorou obdarúva ľudí, a ich nevďaku, ktorým sa mu za ňu vždy znova oplácajú, keď si nevážia ani jeho lásku, ani obeť, ktorú za nich priniesol na kríži. Žiadal, aby veriaci odčinili hriechy a nevďačnosť svoju i druhých najprv slávením *svätej hodiny*, o ktorej povedal svätej Margite Márii. Každý štvrtok v nočných hodinách (medzi 23.00 a 0.00) sa veriaci mali zjednotiť s Kristom a duchovne ho sprevádzať, keď sa v noci zo Zeleného štvrtka na Veľký piatok modlil a trpel v Getsemanskej záhrade a vo väzení. Úmyslom takéhoto spojenia bolo vynahradiť za hriechy ľudí a tiež obetovať Bohu svoju lásku na zmiernenie Spasiteľovej horkosti, keď ho apoštoli v tej hodine opustili. V rovnakom duchu praktizovala pobožnosť svätej hodiny aj svätá Faustína:

„Hoci som chorá, rozhodla som sa, že si dnes ako obyčajne vykonám svätú hodinu. Počas nej som videla Pána Ježiša pri stĺpe, ako ho bičovali.“

Svätá Faustína Kowalská, Denníček, 737

Na svätú Margitu Máriu Alacoque sa Ježiš obrátil i s požiadavkou, aby prijala sväté prijímanie na zadostučinenie za urážky, ktorým je vystavený. V tých časoch sa k svätému prijímaniu nepristupovalo tak často ako dnes; až pápež svätý Pius X. ustanovil, že veriaci v zásade môžu prijímať Eucharistiu denne.

1 Životný príbeh mystičky je opísaný v knihe *Margita Mária Alacoque*, ktorá vyšla vo vydavateľstve Zachej.sk v roku 2022; téme zjavení sa venuje hlavne 3. kapitola knihy na s. 47 – 71 (pozn. vyd.).

V každom prípade podstatou *pobožnosti deviatich prvých piatkov v mesiaci* je prijať sväté prijímanie ako náhradu za urážky, ktoré zažíva Najsvätejšie Srdce Ježišovo. Lebo veriaci v Krista by nemal byť ľahostajný k urážkam, ktoré na neho padajú, a práve v prvých piatkoch má konkrétnu príležitosť, ako odčiniť vlastné hriechy a hriechy iných, ktorí nekonajú pokánie. Vo všeobecnosti platí, že prijímanie Eucharistie sa nutne neviaže s prijatím sviatosti zmierenia, takže ak človek nie je v stave ťažkého hriechu, nemusí sa najprv vyspovedať; a keby spoveď aj bola potrebná, nemusí sa uskutočniť v piatok, ale v ktorýkoľvek deň týždňa. Predsa však praktizovanie pobožnosti mnohých ľudí viedlo k vytvoreniu dobrého zvyku, ktorým je chodiť na spoveď každý mesiac, najlepšie v deň svätého prijímania na odčinenie. Zvyku, ktorý si nesporne zaslúži uznanie, keďže mnohým ľuďom pomohol usporiadať si duchovný život a naučil ich pravidelne pristupovať k sviatosti zmierenia.

Prianie, aby piatok po oktáve Božieho tela bol osobitne zasvätený úcte k jeho Najsvätejšiemu Srdcu, Ježiš oznámil svätej Margite Márii práve v oktáve Božieho tela 16. júna 1675, keď sa v Paray-le-Monial zjavil naposledy: úlohou nového sviatku bolo odčiniť urážky, ktoré zakúša jeho Srdce plné lásky k ľuďom. Aby bol súčasťou liturgického kalendára, dovolil až pápež Klement XIII. v roku 1765, a zatiaľ len pre Poľské kráľovstvo (na základe žiadosti poľských biskupov, ktorú adresovali Svätej stolici). Nakoniec sviatok Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v roku 1856 ustanovil pre celú Cirkev pápež Pius IX., načo sa úcta k nemu začala v celej Cirkvi rýchlo rozvíjať. Jej hmatateľným dôkazom sú početné kostoly s týmto patrocíniom, ako aj oltáre, vitráže a sochy Najsvätejšieho Srdca, ktoré možno nájsť takmer v každom chráme postavenom na prelome 19. a 20. storočia. Najvýrečnejším príkladom je jedna z dominant Paríža, bazilika vybudovaná na kopci Montmartre

a zasvätená Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu, kde od roku 1895 prebieha nepretržitá adorácia Najsvätejšej sviatosti.

Samotné Poľsko bolo Božskému Srdcu zasvätené až pri troch príležitostiach: v roku 1920 na Jasnej Hore, kde úkon zasvätenia vykonal prímas Edmund, kardinál Dalbor; 3. júna 1921 sa v Bazilike Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v Krakove opakoval za účasti celého episkopátu; na sviatok Krista Kráľa v roku 1951 sa Poľsko ešte raz zverilo starostlivosti Ježišovho Srdca, tentoraz za účasti prímasa tisícročia, kardinála Wyszyńskiego.

Slovensko bolo Božskému Srdcu Ježišovmu a Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie zasvätené 6. júla 1947, keď nitriansky arcibiskup Karol Kmeťko v rámci celokrajinských misijných slávností na Starých Horách predniesol modlitbu zasvätenia. Vtedajší slovenskí biskupi vyslovili nádej, že jednomyseľné a zbožné zasvätenie prinesie nášmu národu Božie požehnanie.

Pri príležitosti jeho 70. výročia, počas národnej púte do Nitry na slávnosť svätých Cyrila a Metoda, bolo 5. júla 2017 toto zasvätenie obnovené (pozn. vyd.).

Srdce Boha a srdce človeka

Už v staroveku sa ľudské srdce stalo predmetom úvah mysliteľov a básnikov, ktorí v ňom videli nielen základný prvok života, ale aj sídlo múdrosti, citov či lásky. V Homérovej *Iliade* je srdce príbytkom odvahy a statočnosti a Biblia sa v stáročnej histórii svojho vzniku vždy znova vracia k myšlienke srdca. Teraz sa aj my pozrieme na obe srdcia – Božie i ľudské.

Sväté písmo celkom realisticky pristupuje k tajomstvu ľudského srdca, keď nielen chváli jeho vznešenosť, ale zdôrazňuje, že niekedy je i dvojtvárne a neisté. Už prorok Jeremiáš na konci 7. alebo v prvých desaťročiach 6. storočia pred Kristom sa s dávkou nedôvery pýta:

„Srdce je klamlivé nado všetko a rozjatrené, kto sa v ňom vyzná?“ (Jer 17, 9)

Jeho otázka zároveň svedčí o vlastnosti človeka, ktorou je vnútorná nestálosť a ktorú možno pozorovať na mnohých, keď nimi zmietajú rôzne napätia a protichodné túžby. Ľudské srdce je často ako bojová aréna, v ktorej zápasí dobro a zlo, pravda a klamstvo, spravodlivosť a ničomnosť, pričom jeho základné smerovanie závisí od toho, na ktorú stranu sa vedome postavíme; a keďže popri vnútorných tlakoch máme i slobodnú vôľu, nikdy nie sme predurčení vybrať si, čo je nesprávne. V 8. storočí pred Kristom prorok Izaiáš zapísal Božie slovo:

„Pretože sa mi tento ľud približuje svojimi ústami a svojimi perami ma ctí, srdce si však vzdávaľuje odo mňa“ (Iz 29, 13).

... aby ho Kristus sám použil, keď vyčítal svojim krajanom, že sú ľahostajní voči jeho poslaniu a ohlasovanému slovu (porov. Mt 15, 8-9; 13, 15). Takto i nám Boh ukazuje, že hoci vo vzťahu k nemu by sme sa javili priam bez chyby, jeho pohľad preniká oveľa hlbšie a pozná naše srdcia, vie, kedy sme úprimní a kedy len niečo predstierame. Je vsutku desivé, že možno v živote dosiahnuť bod, v ktorom človek pohŕda Bohom, a pritom tvrdí, že mu slúži.

Ako kedysi svojich poslucháčov teraz Kristus volá nás, učeníkov dnešných čias, aby sme obrátili svoje srdcia k Bohu, srdcia, to jest celý postoj života: lásku, rozum, správanie i túžby. V Evanjeliu podľa Lukáša čítame Ježišov výrok:

***„Lebo kde je váš poklad, tam bude aj vaše srdce“
(Lk 12, 34).***

... ktorý nás uisťuje, že človek sa celkom vedome a dobrovoľne obracia k tomu, čím bude žiť. Pred požiadavkou, aby robil také rozhodnutia, stojí takmer každý deň, vo veľkých i malých záležitostiach. A Pán, aby povzbudil svojich učeníkov, ponúka im v Biblii útechu, keď v Jánovom evanjeliu hovorí:

„Nech sa vám srdce nevzrušuje! Veríte v Boha, verte aj vo mňa“ (Jn 14, 1).

Tieto slová vyslovil v priamej súvislosti so svojím učením o živote po smrti, ale ich moc obsiahne každú životnú situáciu, v ktorej vzniká vnútorný zmätok a srdce je nepokojné. Že Kristova prítomnosť naozaj dodáva bezpečie a stabilitu, je živou skúsenosťou všetkých, ktorí už poznali Boha a tešia

sa z pokoja srdca, ktorý im neustále vlieva. Zároveň Pán vidí potenciál, ktorý sa skrýva v jeho učeníkoch, preto hovoriac o zrne, ktoré Cirkev zasieva do srdca veriacich v priebehu storočí, ich prirovnáva k osobitnému druhu pôdy, ktorá plodí alebo, naopak, ničí ovocie evanjelia:

„A ktoré padlo do dobrej zeme, to sú tí, čo počúvajú slovo, zachovávajú ho v dobrom a šľachetnom srdci a s vytrvalosťou prinášajú úrodu“ (Lk 8, 15).

Ľudské srdce je teda schopné počuť a prijať Božie volanie, a hoci nie vždy sa tak stane za priaznivých podmienok, prináša svoje ovocie. Túto skutočnosť brilantne zobrazil Henryk Sienkiewicz v románe *Quo vadis*, kde opisuje život ranej Cirkvi uprostred krvavého prenasledovania v Ríme. Slovo, ktoré hlásali apoštoli, si postupne získavalo čoraz viac srdca, takže sa rozširovali rady prvých kresťanov, až sa dostalo i na cisársky dvor. V situácii, keď pre vieru v Krista hrozila strašná smrť, však ľudské srdcia nehľadeli na zákazy úradov a ďalej sa držali pravdy, ktorú spoznali v Ježišovi. Aj dnes sa ohlasuje jeho slovo a získava si srdcia, pre ktoré sa stáva kotvou, lebo im poskytuje skutočný oporný bod pre život, lampou, lebo osvetľuje cestu, jej hrbolce a koľaje, liekom, lebo uzdravuje srdce a myseľ v čase pochybností a zmätku.

Potom čo sme si priblížili ľudské srdce vo svetle Božieho slova, môžeme sa pýtať: Aké je Božie srdce? Čo sa môžeme o ňom dozvedieť? Zbožnosť k Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu, ktorá sa najčastejšie spája so zjaveniami svätej Margity Márie Alacoque, siaha až do stredoveku, keď sa osobitná úcta preukazovala rane v Kristovom boku, a tak i jeho zranenému srdcu. Lásku k nemu vyjadruje anonymné básnické

dielo *Mystický vinič*,² ktoré vzniklo v tomto období. Založený v roku 1216, dominikánsky rád v piatky po Božom tele praktizoval pobožnosť k zranenému boku a srdcu Pána Ježiša. Skutočnosti, ktoré sme uviedli, nás nenechajú na pochybách, že Božské Srdce sa oddávna ctilo ako plné utrpenia a zranené z lásky k ľuďom.

Ak i teraz vyjdeme zo Svätého písma, už v prorockom 22. žalme zaznievajú žalujúce sa slová trpiaceho Mesiáša, ktoré sa o niekoľko storočí neskôr vyplnili na Kristovi zomierajúcom na kríži:

**„Srdce mi mäkne ako vosk a topí sa mi v útrobach“
(Ž 22, 15c-d).**

Prorok Zachariáš v 6. storočí pred Kristom predvídal, že Mesiáš bude prebodnutý kopijou, čo sa predsa nerobilo pri rímskom ukrižovaní:

**„Budú hľadiť na mňa, ktorého prebodli, a budú nad ním
nariekať, ako sa narieka nad jedináčikom, a horekovať,
ako sa horekuje nad prvorodeným“ (Zach 12, 10b).**

Nehovoriac o tom, že proroctvo židovského proroka uskutočnili práve rímski legionári, ktorí ho sotva mohli poznať.³ Očitý svedok hodiny umučenia, svätý Ján, vo svojom evanjeliu zapísal:

-
- 2 Vyšlo ako súčasť knihy *Po cestách mystikov k Božej láske*. Zachej.sk, 2021, s. 47 – 87.
 - 3 Ježišov bok mal poraniť Cassius z Cézarey Kapadóckej, ktorý neskôr sám s najväčšou pravdepodobnosťou prijal krst a zomrel ako Longinus, mučeník pre Krista.

„Jeden z vojakov mu kopijou prebodol bok a hneď vyšla krv a voda“ (Jn 19, 34).

Skrze ranu, ktorú mu zasadila kopija, bolo srdce Kristovo otvorené pre všetkých ako počas života, čím nám Boh dáva najavo, že neexistuje nič, čo by mohlo zastaviť jeho lásku k ľuďom. Telesné zranenie spôsobené jeho srdcu je nielen svedectvom o násilí človeka na Spasiteľovi sveta, ale ešte viac sa stáva dojímavým znamením rozhodnosti, s akou Boh prijíma hriešnika. Jeho srdce, otvorené pre každého, nikoho neodmieta, nik nie je nechcený.

Evanjelista ďalej uvádza, že z Kristovho srdca vytekla krv a voda. Súčasné patomorfologické výskumy dokazujú, že evanjeliový opis prebodnutia Pánovho boku zodpovedá dnešným poznatkom o ľudskej anatómii. Podľa nich v osrdcovníku, v ktorom sa nachádza srdce, mohla vznikať plazma, ktorá pri prebodnutí srdca spolu s krvou vytekla z Kristovho boku. Keď sa však na tú istú vec pozrieme z pohľadu viery, uvidíme ešte niečo viac: krv, ktorá znamená spásu dosiahnutú Pánovou smrťou na kríži, a v nej i sviatosť Eucharistie. Pri každej svätej omši sa totiž medzi nami sprítomňuje vo svojej krvi sám Ježiš, ktorý v Jánovom evanjeliu vyhlásil, že ak nebudeme jesť jeho telo a piť jeho krv, nebudeme mať v sebe život (porov. Jn 6, 53). Na druhej strane vidíme vodu, ktorá znamená očistenie, a s ňou nám prichádza na myseľ sviatosť krstu. Prístup k nemu nám dal Kristus, keď zomrel za naše hriechy, aby sme mohli byť spasení, a krst nám dáva podiel na ovocí stromu kríža, ktorým je možnosť prísť do neba, totiž naša spása (porov. Rim 6, 1-14).